

БОГДАН ЛЕПКИЙ І ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

Відомий український письменник, культурно-освітній діяч Богдан Лепкий мав безпосереднє відношення до образотворчого мистецтва, мав намір стати художником, залишив по собі чималий доробок у царині образотворчого мистецтва, про який йдеться в статті.

Ключові слова: Б.Лепкий, мистецтво, малярство, педагогіка.

Питання взаємин Богдана Лепкого з образотворчим мистецтвом надзвичайно широке, багатопланове і багатогранне.

Як і Тарас Шевченко, Богдан Лепкий мав намір стати художником. Вже в гімназії Богдан усвідомив, що письменницька ноша є ще заважка, тому для себе вирішує одночасно – бути художником! Старанно готується до малярської роботи, вірші відходять на другий план. Батько, рідня, близькі – переконані, що Богдан має бути малярем.

По закінченні гімназії в 1891 р., батько посилає його з громадою українців у Прагу на виставку. З великої палітри вражень від виставки, Богдана довгий час не покидало відчуття провінційності, що посилювало прагнення до навчання.

Відень. Академія мистецтв. Богдан Лепкий студіює мистецтво в майстерні Гріпперкарля [1; 81]. Згодом, по різному будуть пояснювати чому покинув її невдовзі Лепкий назавжди, так і не ставши професійним художником. Можливо, у нього був надто суворий вчитель, що примушував малювати не те, що хотілось; чи підготовка до академічного рисунку була заслабкою, а може, саме тоді усвідомив, що зможе стати письменником. Тож як результат, замість праці в художній майстерні, Богдан Лепкий, дедалі частіше відвідує заняття філософського факультету Віденського університету.

З 1892 р. Лепкий навчається на філософському факультеті у Львівському університеті, де з-поміж інших предметів спрагло вивчає мистецтво епохи Відродження у професора Войцеховського, мистецтво Польщі – у професора Антоновича, історію України – у Грушевського [2].

Повернувшись до батьківського дому, Богдан Лепкий знайомиться з Іваном Франком саме тоді, коли обговорювалося потрактування образу Мойсея Корнилом Устияновичем – відомим українським художником, автором живописного полотна «Мойсей», що знаходиться у львівській Преображенській церкві. (Незабаром Франко створить свого «Мойсея»).

Особисті, мистецькі, історичні зацікавлення Богдана Лепкого призвели до його тісної співпраці з видатною українською художницею, графіком Оленою Кульчицькою. Лепкий високо цінував мисткиню «не тільки за її талант, але й за муравлину працю, за те, що вона безнастанно шукала нових способів і засобів,

щоби висловити своє мистецьке «Я», свою багату і глибоку душу» [3; 15]. Про глибоку шану до художниці яскраво засвідчує вірш-присвята Олені Кульчицькій від 24.07.1926 р., де вже зрілий поет заритує себе: «Що написати в спомин артистці, щоб не блідло поруч живих барв її власних творів?».

Усвідомлюючи непересічність таланту Кульчицької, Лепкий намагався якнайширше знайомити громадськість з творчим доробком мисткині. Його приваблювала глибинність підходу художниці при відображенні історії, побуту, культури народу, її прагнення піднести професійне малярство на рівень світової слави, діяльність в пропаганді українського народного мистецтва.

В художньо-меморіальному музеї Олени Кульчицької у Львові зберігаються кілька недатованих листів Богдана Лепкого до художниці. «Я радо і тепер займаюся репродукціями Ваших творів, – пише Лепкий в одному з листів, – бо вони оригінальні, несилувані, не ексцентричні, щирі. Про технічний бік і не кажу. Ви технікою володієте знаменито».

На жаль, поки що, немає ніяких матеріалів і про згадувану в листах альбом-монографію про Олену Кульчицьку, яку готував до друку зі своєю вступною статтю Богдан Лепкий. Стосовно обкладинки, поет радить: «Обкладинка чим простіша, тим гарніша, може бути чорне й золото». З властивою йому самокритичністю, Лепкий вважає, що його стаття до альбому «ділетантська, бо сам я маляр-ділетант». Немов виправдовуючись, пояснює: «1) я не фахівець, 2) дуже перепрацьований і не знаю чи гарно написав. На всякий спосіб на Архіпенку буде це перше таке українське видання, якого не дочекався ще ніхто з наших малярів! Репродукції будуть за Вас найкраще говорити».

Олена Кульчицька ілюструвала окремі твори поета. На замовлення Богдана Лепкого, вона виконала ілюстрації до «Слова о полку Ігоревім» у техніці акварелі. В 1935 р. у видавництві «Просвіта» вийшла книжечка оповідань Богдана Лепкого «Каяла» з п'ятьма малюнками та обкладинкою художниці.

У травні 1941 р. в краківському «Українському видавництві» виходить окремою книжкою повість Лепкого «Крутіж» (історичні малюнки з часів гетьмана Виговського), як перший номер «Бібліотеки історичних повістей» з ілюстраціями відомого художника-графіка Едварда Козака (ЕКО), який у 1939 р. із сім'єю проживав у Кракові, де очолював український мистецький гурток «Зарево», до якого входили у свій час прикарпатські художники Денис Іванцев та Михайло Зорій. Тоді ж, Едвард Козак виконав свої неперевершені ілюстрації до «Лиса Микити» Івна Франка.

На прохання «Рідної школи», інших педагогічних товариств та громадських організацій Богдан Лепкий готує збірки казок, до ілюстрування яких залучались кращі на той час українські українські художники.

Тяга до мистецтва графіки, малярства не полишала Лепкого впродовж усього життя. Він неодноразово особисто ілюстрував, оформляв видання своїх

власних, або книжок інших авторів, займався живописом. Прикладом цьому може слугувати прекрасна Мадонна з немовлям, виконана Богданом Лепким у техніці олійного живопису в 1923 р. Вражає довершеність і оригінальність композиції твору, в якому одяг Богоматері-годувальниці, її волосся наче «Покров» захищає тіло немовляти. Погляд очей вродливого «словянського» обличчя водночас благає й докоряє, проймаючи глядача.

Повнокровний духовний портрет Богдана Лепкого не можливий також без високомистецьких, глибокопсихологічних портретів Михайла Жука, Олени Кульчицької, Михайла Бойчука, Ярослава Лукавецького та інших мистців, які з любов'ю і шаною змалювали поета і письменника.

Є надія, що життя і творчість Богдана Лепкого й надалі надихатимуть живописців, графіків, скульпторів на створення повновартісних мистецьких творів.

Література:

1. Горак Р. Трагедія Богдана Лепкого. «Дзвін», №10, 1990.
2. Обл. архів Львівської обл., Фонд 26, опис 15, спр. 589-590.
3. Яців М. Поет і художниця. «Україна», №14, 1991.